

Лілія САПРИКІНА,
orcid.org/0000-0003-3397-8630
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри декоративно-прикладного мистецтва та дизайну
Криворізького державного педагогічного університету
(Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна) lilianna.sap@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ДО ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті наведено результати теоретико-експериментального дослідження процесу формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів через залучення їх до проєктної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін. З'ясовано, що успішна підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах можлива лише за умови формування позитивної навчальної мотивації, яка забезпечується упровадженням у навчальний процес інноваційних педагогічних технологій, серед яких особливе місце посідають проєктні. Охарактеризовано базові поняття дослідження: «проєкт», «проєктна діяльність». Обґрунтовано теоретичні засади запровадження проєктної діяльності у процес вивчення фахових дисциплін. Окреслено етапи виконання самостійних дизайн-проєктів із фахових дисциплін: підготовчий, корекційно-перетворювальний, діяльнісно-творчий етапи, етапи презентації та оцінювання результатів проєкту. Виокремлено етапи експериментальної перевірки формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів через залучення їх до проєктної діяльності. На констатувальному етапі експерименту визначено вихідний рівень сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів. На формувальному етапі експерименту запроваджено виконання майбутніми дизайнерами самостійних дизайн-проєктів із таких фахових дисциплін: «Комп'ютерні технології в дизайні», «Основи етнодизайну», «Комплексне проєктування», «Основи форматворення». Здійснено аналіз результатів контрольного етапу експерименту. З'ясовано, що відсоток студентів експериментальної групи з високим і середнім рівнями сформованості позитивної навчальної мотивації значно перевищує відсоток студентів контрольної групи. За результатами аналізу педагогічного експерименту доведено ефективність і доцільність запровадження методу проєктів у процес вивчення фахових дисциплін у вищих навчальних закладах задля формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів.

Ключові слова: дизайн, майбутні дизайнери, проєктна діяльність, позитивна навчальна мотивація, фахові дисципліни.

Liliya SAPRYKINA,
orcid.org/0000-0003-3397-8630
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Decorative Arts and Design
Kryvyi Rih State Pedagogical University
(Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine) lilianna.sap@gmail.com

FORMATION OF FUTURE DESIGNERS' POSITIVE LEARNING MOTIVATION THROUGH THEIR INVOLVING INTO PROJECT ACTIVITY

The article represents the results of theoretical and experimental research of formation of future designers' positive learning motivation through their involving into project activity while studying professional disciplines. It is found that successful training of future designers in higher educational establishments is possible subject to the formation of positive learning motivation, which is provided by the introduction into the educational process of innovative pedagogical technologies, among which project technologies take pride of place. The article defines the basic concepts of the research: "project", "project activity". The theoretical framework of implementation of project activity in the process of studying professional disciplines is validated. The stages of implementation of individual design projects on professional disciplines are outlined: preparatory, correctional-transformative, activity-creative, stages of presentation and evaluation of project results. The stages of experimental research of formation of future designers' positive learning motivation through their involving into project activity are identified. At the ascertaining stage of the experiment the initial level of formation of future designers' positive learning motivation is determined. At the forming stage of the experiment the future designers fulfilled the individual design projects on such professional disciplines as: "Computer technology in design", "Fundamentals of ethnic design", "Integrated design", "Fundamentals of form creation". In view of the results of the control stage of the experiment, the percentage of EG students with high and medium levels of positive learning motivation exceeds the percentage of CG students. According to the results of the analysis of the pedagogical experiment, there has been proved the efficiency and expediency of introducing the project method in the process of studying professional disciplines aimed at the formation of future designers' positive learning motivation in higher educational institutions.

Key words: design, future designers, project activity, positive learning motivation, professional disciplines.

Постановка проблеми. Потреба у навчанні є важливим чинником, що стимулює процес навчання. Саме від усвідомлення потреби у відповідних знаннях залежить якість їх засвоєння. У процесі опанування фахових дисциплін відбувається становлення особистості майбутнього дизайнера як фахівця. Якість формування зазначеної особистості значною мірою залежить від наявності мотивації до навчально-творчої діяльності, відповідно від рівня сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів.

Аналіз досліджень. Мотивація розглядається дослідниками як провідний чинник пізнавальної активності особистості (І. Зимня, А. Маркова, А. Маслоу та інші). З'ясовано, що через усвідомлення потреб і мотивів індивід окреслює відповідну модель майбутніх дій, оскільки мотивація пронизує всі структурні утворення особистості: її спрямованість, характер, емоції, здібності, діяльність, інтереси, ідеали. Професійна мотивація виявляється в позитивному ставленні до фахової діяльності, інтересі до неї, прагненні досягти успіхів в обраній діяльності (Пінчук, 2005: 128). Отже, формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів значною мірою залежить від мотивації до опанування професійних знань і навичок.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці процесу формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів через залучення їх до проектної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Успішна підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах можлива лише за умови формування позитивної навчальної мотивації, яка забезпечується упровадженням у навчальний процес інноваційних педагогічних технологій, серед яких особливе місце посідають проектні.

Оскільки проектування є категорією перетворювальної діяльності, яка конструюється за допомогою проекту (Кремень, 2008: 717), то воно розглядається нами як творча, інноваційна діяльність, що спрямована на створення нового продукту навчання через залучення майбутніх дизайнерів до проектної діяльності.

Проектну діяльність досліджували такі науковці, як: М. Елькін, Л. Кондратова, О. Онопрієнко, О. Пискун, Н. Самойленко та інші. У процесі аналізу дефініції «проектна діяльність» виокремлюємо таке її визначення: «конструктивна і продуктивна діяльність особистості, націлена на розв'язання визначеної проблеми й досягнення кінцевого результату в процесі створення про-

екту» (Кремень, 2008: 717). З огляду на зазначене «проектна діяльність» є специфічною формою моделювання самостійної навчально-творчої діяльності, заснованої на особистісному виборі майбутнім дизайнером пізнавальних і практичних завдань у нестандартних ситуаціях, що забезпечує особистісний сенс навчання студента.

Отже, «проектна діяльність» – навчальна діяльність, під час якої студенти здобувають знання та вміння у процесі планування і виконання проєктів (Самойленко, 2008: 180), тобто це діяльність, за якої студенти набувають знання у процесі планування і виконання творчих дизайн-проєктів. В основу проектної діяльності покладено розвиток пізнавальних навичок студентів, умінь самостійно конструювати свої знання й орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення.

У процесі проектної діяльності виявляється раціональне сполучення теоретичних знань і практичних дій під час розв'язання конкретної проблеми, використовується сукупність проблемних, дослідницьких, практичних методів роботи, за своєю сутністю завжди творчих (Загуменнов та інші, 2005: 38).

М. Елькін (Елькін, 2005: 121) зазначає, що проектна діяльність сприяє, з одного боку, формуванню професійно значущих знань, умінь і навичок студентів, а з іншого – засвоєнню певної структури проектної діяльності, що є важливим як для професійної діяльності й особистісного розвитку майбутніх дизайнерів, так і для формування позитивної навчальної мотивації.

Зокрема, запровадження проектної діяльності забезпечує високий рівень мотивації, особистісний сенс навчання, самостійність, спрямованість на засвоєння знань і оволодіння новими способами засвоєння цих знань, дає змогу опанувати професійні навички і вміння безпосередньо у процесі навчально-творчої діяльності, самостійно здійснювати аналіз великих обсягів додаткової інформації, контролювати початково-творчу діяльність і коригувати її результат, а особливо – визначати та обґрунтовувати мету, з'ясувати шляхи її досягнення.

Задля реалізації мети дослідження та експериментальної перевірки впливу реалізації методу проєктів на формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів у процес вивчення фахових дисциплін запроваджено виконання самостійних дизайн-проєктів із провідних фахових дисциплін.

Педагогічний експеримент тривав упродовж 2019/2020 навчального року. В експериментальній

роботі взяло участь 39 студентів ступеня вищої освіти «бакалавр» спеціальності 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», з яких 22 увійшли до складу експериментальної групи, 17 – до контрольної групи.

Експериментальна перевірка здійснювалася в три етапи. Завдання *констатувального етапу експерименту* полягало в з'ясуванні (за допомогою карток оцінювання «Метод компетентних суддів») вихідного рівня сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів (за результатами діагностувального етапу експерименту)

Рівень	Кількість студентів	%
Низький	14	35,90
Середній	19	48,71
Високий	6	15,39
Разом	39	100,00

На *формульованому етапі експерименту* в освітній процес запроваджено виконання майбутніми дизайнерами самостійних дизайн-проектів із таких фахових дисциплін: «Комп'ютерні технології в дизайні», «Основи етнодизайну», «Комплексне проектування», «Основи формотворення».

Виконання зазначених дизайн-проектів здійснювалося поетапно: підготовчий, корекційно-перетворювальний, діяльнісно-творчий етапи, етапи презентації та оцінювання результатів проекту.

Підготовчий етап передбачав визначення теми, завдань майбутнього проекту; джерел і засобів збору матеріалу; засобів презентації результатів і критеріїв оцінюванням проектною діяльністю; планування майбутньої практичної діяльності студентів.

Визначення теми проекту є найвагомішим на підготовчому етапі, оскільки є визначальним чинником змістового розроблення майбутнього проекту, окреслює наступну пошукову та творчу діяльність майбутніх дизайнерів.

У процесі визначення теми студентами під керівництвом викладача у форматі круглого столу було висунуто пропозиції щодо тематики майбутнього проекту (розглянуто ключові питання, які допомагають визначити мету та завдання проекту). Проведено дискусії та визначено інформаційні джерела та засоби збору матеріалу. Проведено бесіду задля роз'яснення засобів пред-

ставлення отриманих результатів і презентації результатів, а також критеріїв оцінювання проектною діяльністю.

Кінцевим результатом підготовчого етапу є затвердження теми проекту; визначення завдань (з урахуванням принципів доцільності та послідовності), обсягу та кінцевого результату самостійної практичної роботи; затвердження детального плану проектною діяльністю та термінів захисту проекту.

На *корекційно-перетворювальному етапі* майбутніми дизайнерами самостійно здійснювався збір та аналіз психологічної, навчально-методичної, мистецтвознавчої літератури з обраної теми. Викладачем надавалася допомога в пошуку інформації.

На цьому етапі виконувався композиційний аналіз аналогів дизайнерської творчості з подальшим написанням анотації. Відповідно до обраної теми та мети проекту здійснено конструювання композиційних схем побудови аналізованого об'єкта та розроблення кольорових схем його художнього образу.

Керівником здійснювалося спостереження, непряме керівництво діяльністю студентів, її коригування. Зокрема, було запропоновано виявити основи створення художнього образу дизайн-виробу, що зумовило використання словесних, наочних і практичних методів організації діяльності студентів та актуалізувало наявні знання закономірностей і принципів композиційного формоутворення.

Діяльнісно-творчий етап передбачав проектування та виготовлення власного дизайн-виробу в матеріалі, а також створення наочної презентації проекту. Тож майбутніми дизайнерами було досліджено особливості візуальної знакової системи загалом і проблему трансформації об'єктів методом узагальнення і стилізації реалістичних форм визначених об'єктів у процесі створення ескізів майбутнього виробу.

Окреслений етап реалізовувався студентами на основі власних інтересів, потреб і можливостей через трансформації власних ідей у проєктовані вироби. Було застосовано вміння синтезувати теоретичні знання в подальшій практичній роботі, усувати недоліки в роботі, а також використовувати новітні комп'ютерні технології у процесі творчої діяльності. Зокрема, передбачалося опанування повного переходу від ручного виконання ескізів і конструювання виробів на виконання всіх етапів втілення ідей безпосередньо на персональному комп'ютері, що надало можливість накопичення та ширшого застосування власних наробок на практиці.

Варто зауважити, що на діяльнісно-творчому етапі передбачено застосування інструктажу, ілюстрації та демонстрації під час актуалізації вмінь правильно використовувати відповідні інструменти та прилади, належно організовувати своє робоче місце, а також контроль за якістю оформлення студентами проєкту.

Результатом цього етапу є виготовлення авторського виробу в матеріалі, формування висновків, оформлення результатів діяльності, тобто кінцевого результату роботи та створення презентації власного дизайн-проєкту.

Етап презентації проєкту передбачав презентацію та захист проєкту, тобто демонстрацію результатів роботи. Важливою умовою презентації є коротке викладення основної теми, мети, завдань проєкту та особистих досягнень, обґрунтування важливості отриманих результатів. Захист проєкту проводиться у вигляді доповіді та презентації дизайн-проєкту.

У процесі захисту здійснюється обговорення проєктної діяльності майбутніх дизайнерів, аналіз причин успіхів і невдач, помилок і труднощів під час реалізації поставлених завдань, ефективність застосованих методів, прийомів і засобів проєктної діяльності, що зумовило формування вміння аргументовано захищати свої погляди, розвивало уяву тощо.

Останній етап – *оцінювання результатів проєкту* – передбачав оцінювання процесу виконання практичної роботи, результатів і захисту за встановленими на підготовчому етапі критеріями. Презентація проєкту оцінюється членами журі за такими критеріями: окремо оцінюються виступ, тобто захист проєкту (чіткість висловлювань, переконливість наведеної інформації, обґрунтованість висновків, використання наочності та технічних засобів; лаконічність відповідей та уміння формулювати власні висновки на поставлені запитання) та зміст проєкту (оцінювання здійсненої студентом роботи, глибина та повнота розкриття теми, значущість і актуальність висунутих проблем, їх відповідність тематиці, оригінальність запропонованих рішень, доцільність використаних методів, рівень опанування різноманітними конструкторськими або технологічними прийомами і засобами проєктування, естетика оформлення результатів практичної роботи, рівень виявлення самостійності під час роботи над проєктом). Наприкінці цього етапу передбачається оголошення результатів оцінювання.

Аналіз результатів *контрольного етапу експерименту* засвідчив позитивні зміни рівнів сформованості позитивної навчальної мотивації

майбутніх дизайнерів. Встановлено, що кількість студентів із високим рівнем в експериментальній групі (ЕГ) підвищилася на 9,1%, у контрольній групі (КГ) – на 5,9%; кількість студентів із середнім рівнем в ЕГ підвищилася на 9,08%, у КГ – на 5,88%; кількість студентів із низьким рівнем у ЕГ зменшилася на 18,18%, у КГ – на 11,78%. Загальну динаміку рівнів сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка рівнів сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів (за результатами контрольного етапу експерименту) (у %)

Рівень	Констатувальний етап		Контрольний етап	
	КГ	ЕГ	КГ (н)	ЕГ (н)
Низький	35,30	36,36	23,52	18,18
Середній	52,94	45,46	58,82	54,54
Високий	11,76	18,18	17,66	27,28

На рис. 1. подано порівняльну характеристику рівнів сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на основі даних таблиці 2.

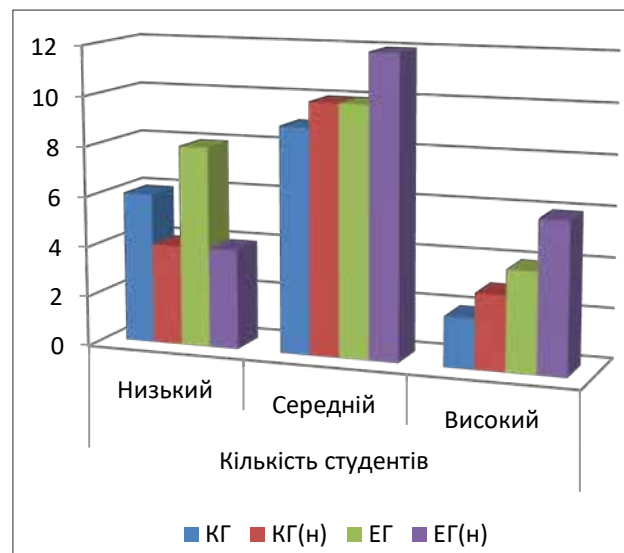

Рис. 1. Порівняльна характеристика рівнів сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів

Висновки. Теоретично узагальнено та практично розв'язано проблему формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів, що передбачало обґрунтування, розроблення та експериментальну перевірку впливу

запровадження методу проєктів на формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів, підтвердження його ефективності.

Результати аналізу педагогічного експерименту дають змогу констатувати ефективність і доцільність запровадження методу проєктів у процес вивчення фахових дисциплін у вищих навчальних закладах задля формування позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів. Установлено, що відсоток студентів експеримен-

тальної групи з високим і середнім рівнями сформованості позитивної навчальної мотивації перевищує відсоток студентів контрольної групи.

Метод проєктів є ефективним у процесі підготовки майбутніх дизайнерів, його вплив на формування позитивної навчальної мотивації є безсумнівним. Реалізація проєктної діяльності у процесі вивчення фахових дисциплін, на нашу думку, сприяє підвищенню рівня сформованості позитивної навчальної мотивації майбутніх дизайнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Елькін М. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проєктної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2005. 260 с.
2. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1038 с.
3. Загуменнов Ю., Шелкович Л., Шварц Г. Особистісно зорієнтовані технології в освіті. *Підручник для директора : Журнал управлінської компетентності*. 2005. № 9 (10). С. 34–48.
4. Пінчук Ю. Система професійної компетентності вчителя-логопеда : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2005. 201 с.
5. Самойленко Н. Підготовка вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проєктів у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2008. 285 с.

REFERENCES

1. Elkin M. Formuvannya profesijnoyi kompetentnosti majbutnogo vchitelya geografii zasobami proyektnoyi diyalnosti [Formsng future teacher's of geography professional competence by means of project activity] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kiyiv, 2005. 260 p. [in Ukrainian].
2. Enciklopediya osviti [Encyclopedia of Education] / golov. red. V. Kremen. Kiyiv : Yurinkom Inter, 2008. 1038 p. [in Ukrainian].
3. Zagumenov Yu., Shelkovich L., Shvarc G. Osobistisno zoriyentovani tehnologiyi v osviti [Personally oriented technologies in education]. *Pidruchnik dlya direktora : Zhurnal upravlinskoyi kompetentnosti*. 2005. № 9 (10). P. 34–48 [in Ukrainian].
4. Pinchuk Yu. V. Sistema profesijnoyi kompetentnosti vchitelya-logopeda [The system of a speech therapist's professional competence] : dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.03. Kiyiv, 2005. 201 p. [in Ukrainian].
5. Samojlenko N. Pidgotovka vchiteliv gumanitarnih disciplin do zastosuvannya metodu proyektiv u profesijnij diyalnosti [Training of teachers of humanities for the application of the project method in professional activities] : dis. kand. ped. nauk : 13.00.04. Kiyiv, 2008. 285 p. [in Ukrainian].